

УДК 336.71(477)

Буряк О.П.,
к.е.н., доцент, здобувач кафедри економічної теорії
Львівська комерційна академія

ОСОБЛИВОСТІ І ТЕНДЕНЦІЇ (ТРЕНДИ) ПОСТКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ (2010-2013 рр.)

Buryak O.P.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., candidate for a degree
of the department of economic theory
Lviv Academy of Commerce

PECULIARITIES AND TENDENCIES (TRENDS) OF POST CRISIS DEVELOPMENT OF BANKING SYSTEM (2010-2013)

Постановка проблеми. У сучасній глобалізаційній економічній системі важливого значення набуває проблема фінансової стабільності банківського сектору економіки.

На сучасному етапі функціонування банківської системи виникає низка фінансово-економічних проблем. Це проблеми, які пов'язані із нерозвинутою інституційною структурою фінансових ринків, недостатнім рівнем капіталізації банків, значним обсягом безнадійних кредитів та високим рівнем ризику кредитування реального сектору економіки. Така ситуація робить актуальним дослідження сучасного стану банківської системи у посткризовий період та загальних тенденцій його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, які стосуються особливостей і тенденцій (трендів) посткризового розвитку банківської системи (2010-2013 рр.) досліджували такі вчені, як Ж.Г. Голодова [2], А.О. Єпіфанов [7], С.В. Башлай [7], Т.Г. Савченко [7], О.С. Пирожок [9], Н.С. Пиріжок [9] та ін. Аналіз отриманих результатів дослідження підтверджує важливість вивчення поставлених питань, в зв'язку з їх актуальністю і визначає доцільність продовження їх розгляду.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей і тенденцій (трендів) посткризового розвитку банківської системи (2010-2013 рр.)

Виклад основного матеріалу дослідження. Криза банківської системи є найбільш небезпечною, оскільки стає поштовхом до загальної економічної кризи. Своєю чергою розвиток банківської системи сприяє економічним перетворенням у всіх сферах економічного життя країни, оскільки банківські установи забезпечують рух капіталу між суб'єктами фінансового ринку, здійснюють розрахунки суб'єктів господарювання та кредитування, і тим самим опосередковують розподіл, перерозподіл грошових ресурсів та створюють додаткову вартість капіталу в державі.

Для того, щоб визначити здатність банківської системи України до забезпечення зростання стійкості, доцільно проаналізувати стан та тенденції розвитку банківської системи України у посткризовий період (2010-2013 рр.) та визначити, які уроки банківської кризи 2008-2009 років враховані при розробці стратегічної трансформації банківської галузі України на майбутнє.

Фінансово-економічна криза, що розгорнулася у 2008 р. ввела вітчизняне банківництво у фазу глибокого спаду, що супроводжувався падінням довіри до банківської системи збоку населення, зниженням показників ліквідності, платоспроможності та рентабельності банківських установ, зменшенням величини банківського капіталу внаслідок вилучення депозитних коштів, збільшенням проблемної заборгованості клієнтів, підвищенням частки державної власності у банківській системі, зростанням обсягів рефінансування НБУ, розширенням присутності банківських ризиків, скороченням обсягів кредитування загалом, падінням фінансових результатів банківської діяльності загалом.

Для дослідження процесів стабілізації у банківській системі в посткризовий період 2010-2013рр. вважаємо за доцільне охарактеризувати тенденції розвитку банків у розрізі таких показників, як: активи, власний капітал, зобов'язання та фінансові результати діяльності.

Зазначимо, що основною складовою активів банківських установ становлять кредити, надані в економіку (2010 р. – 77,8%, 2011 р. – 78,3%, 2012 р. – 72,3%, 2013 р. – 71,3%). Обсяги кредитування економіки наведено нами у табл. 1.

Як бачимо з табл. 1, низхідна динаміка кредитування резидентів, яка спостерігалася у 2009 р. за підсумками 2010 р. призупинилася. Причинами цьому стало розширення ресурсної бази, зростання рівня вільної ліквідності банків та зниження вартості кредитів (у національній валюті). У зв'язку з цим загальний обсяг активів банківської системи на кінець 2010 р. збільшився до 942,1 млрд. грн., обсяг наданих в економіку кредитів становив 732,8 млрд. грн. Активи збільшились в основному за рахунок зростання кредитів, наданих суб'єктам господарювання – 508,3 млрд. грн., що склало 67,3% від усіх кредитів, наданих в економіку. Ми вважаємо, що така ситуація була обумовлена позитивними

тенденціями розширення ресурсної бази банків, а також покращенням фінансового стану окремих підприємств. Проте важливо зауважити, що основним джерелом збільшення обсягів кредитування було нарощування кредитів у національній валюті. У свою чергу, проведення НБУ політики щодо обмеження кредитування в іноземній валюті обумовило низхідну динаміку заборгованості за такими кредитами в усіх секторах економіки.

Таблиця 1

Обсяги вимог банків за кредитами в економіку України у 2010-2013 рр. (на кінець року), млрд. грн

Рік	Активи	Усього кредитів наданих в економіку	У тому числі						ВВП	Співвідношення активів до ВВП, %
			кредити, що надані суб'єктам господарювання	кредити, надані фізичним особам	коротко-строкові	довгострокові	у національній валюті	в іноземній валюті		
2010	942,1	732,8	508,3	186,5	242,8	490,0	395,5	337,3	1085,9	86,8
2011	1054,3	801,8	580,9	174,7	297,4	504,4	478,6	323,2	1302,1	81,0
2012	1127,2	815,1	609,2	161,8	344,2	470,9	515,6	299,6	1408,9	80,0
2013	1278,1	911,4	698,8	167,8	400,1	487,5	582,2	305,5	1444,0	88,5

Джерело: складено на основі [4]

У 2011 р. спостерігалася здебільшого висхідна динаміка банківського кредитування. За результатами 2011 р. обсяги кредитування зросли на 69,0 млрд. грн. (9,4%) і на 01.01.2012 р. становили 801,8 млрд. грн., що можна пояснити виключно нарощенням кредитування в національній валюті. Варто зазначити, що важливою тенденцією стабілізації банківської системи 2011 р. було зменшення прострочених кредитів, що сприяло активізації кредитування реального сектора економіки. Зменшення простроченої заборгованості відбулося переважно внаслідок списання прострочених кредитів, чому сприяло прийняття в липні постанови НБУ щодо відшкодування банками безнадійної заборгованості за рахунок резерву [6].

Протягом 2012 р. активність банків у сфері кредитування була помірною. У 2012 р. кредити, надані резидентам, зросли на 1,6% і на 01.01.2013 р. становили 815,1 млрд. грн. Впродовж всього року кредитування здійснювалося переважно в національній валюті (за рік відбулось зростання на 37,0 млрд. грн., що становить 7,7%, – до 515,6 млрд. грн.). На противагу, кредити в іноземній валюті зменшилися на 23,6 млрд. грн., або на 6,0%, – до 299,6 млрд. грн. Це, на нашу думку, покращило структуру кредитного портфеля за видами валют та сприяло зниженню доларизації економіки.

У 2013 р. кредити, надані резидентам, зросли за листопад місяць на 15,3 млрд. грн. або на 1,8%, і станом на 01.01.2014 р. становили 911,4 млрд. грн. Приріст кредитів, наданих в економіку, у річному обчисленні збільшився до 8,1%, з початку року – 10,7%. Кредити надавалися насамперед у національній валюті. Річна зміна кредитів, наданих резидентам у національній валюті, зросла до 13,2%, з початку року – до 21,6%. Проте зміна кредитної заборгованості резидентів в іноземній валюті в річному обчисленні становила “мінус” 1,5%, з початку року – “мінус” 0,6%. Найбільше зросли залишки короткострокових кредитів, наданих суб'єктам господарювання на поточну діяльність.

Отже, аналіз банківських активів у посткризовий період дає підстави стверджувати, що у 2010-2013 рр. відбулась активізація кредитування економіки. Найбільший обсяг кредитних ресурсів отримували нефінансові корпорації в національній валюті у поточну діяльність. Варто зазначити, що “у 2013 р. серед опитаних суб'єктів господарювання, що планували розширювати власний бізнес у майбутньому, лише 34% збирались звернутися до залучення банківських кредитів” [3], що пов'язано з високою їх вартістю, яка є значно вищою, ніж середній рівень рентабельності більшості галузей економіки, тому є недосяжною для багатьох підприємств реального сектора. У посткризовий період спостерігається також активне скорочення кредитних залишків фізичних осіб в іноземній валюті та, на цьому фоні, скорочення тривалості кредитування. Варто підкреслити, що “в нормально функціонуючій ринковій економіці співвідношення активів банківського сектора країни до ВВП повинно складати не менше 100%. Такий підхід дозволить оцінити безпеку банківського сектору, а також його відповідність потребам економіки (залежність корпорацій від зовнішніх запозичень)” [2]. Зазначимо, що вітчизняний банківський сектор ще не досягає даних показників (співвідношення становить в середньому 84,0%), тому існує потреба інтенсивного нарощення обсягів активів. Серед позитивних тенденцій розвитку банківської системи у посткризовий період можемо виділити покращення структури кредитування, підвищення якості активів, удосконалення управління ризиками та зменшення проблемної

заборгованості клієнтів банківських установ.

Ще одним важливим показником для дослідження розвитку банківської системи є власний капітал. Підкреслимо, що збільшення рівня капіталізації банків України має бути основним елементом у формуванні стратегії їхнього зростання (табл. 2).

Таблиця 2

Структура власного капіталу банківської системи України станом на кінець року, млрд. грн.

Показник	Рік			
	2010	2011	2012	2013
статутний капітал	145,9	171,9	176,2	185,2
резервні та інші фонди банку (в т.ч. резерви переоцінки)	25,1	25,9	32,3	26,4
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-43,6	-51,6	-50,9	-46,3
інший власний капітал	8,4	9,3	12,6	18,1
всього власного капіталу	137,7	155,5	170,2	192,6
пасиви	942,1	1054,3	1127,2	1278,1
ВВП	1085,9	1302,1	1408,9	1444,0

Джерело: складено на основі [4]

Аналіз табл. 2. показує, що станом на кінець 2010 р. сукупний обсяг власного капіталу становив 137,7 млрд. грн. Проте розмір статутного капіталу перевищує величину власного капіталу на 8,2 млрд. грн., що пов'язано з накопиченим збитком минулих років. У зв'язку з вимогою уряду збільшити розмір статутного капіталу банку з 75 до 120 млн. грн. [1], за підсумками 2010 р., лише 40,9% банків виконали цю вимогу, оскільки на збільшення статутного капіталу банкам відведено 5 років. У 2011 р. розмір власного капіталу вітчизняних банків становив 155,5 млрд. грн., тобто зріс на 17,8 млрд. грн. (12,9%). У зв'язку з значними збитками банківської системи обсяг власного капіталу був у поточному році на 16,4 млрд. грн. менший за статутний капітал. Розмір власного капіталу становив близько 14,7% від сукупних пасивів банківської системи України. Збиток минулих років станом за 2011 р. склав 43,8 млрд. грн. Величина статутного капіталу станом на кінець 2011 р. порівняно з 2010 р. збільшилась на 26,0 млрд. грн.

Загальний обсяг власного капіталу вітчизняних банків протягом 2012 р. мав тенденцію до зростання і становив 170,2 млрд. грн. (зріс на 9,5% (14,7 млрд. грн.)). Розмір власного капіталу як і у 2011 р. менший за статутний капітал (на 6 млрд. грн.), що пояснюється значними збитками банківської системи України у попередні роки. Розмір власного капіталу становить близько 15,6% від сукупних пасивів банківської системи України. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) на кінець 2012 р. становив (-50,95) млрд. грн. Порівняно зі значенням 2011 р., розмір непокритого збитку збільшився на 0,7 млрд. грн. Показник статутного капіталу протягом 2011-2012 рр. збільшився на 2,6% (4,3 млрд. грн.).

Сукупний розмір власного капіталу українських банків протягом перших дев'яти місяців 2013 року зріс на 5,59% (9,46 млрд. грн.) і становив 178,8 млрд. грн. станом на 01.10.2013 р. Розмір власного капіталу і надалі продовжує бути меншим за статутний капітал, що пояснюється значними збитками банківської системи України у попередні роки. Величина власного капіталу становила близько 14,5% від сукупних пасивів банківської системи України. Непокритий збиток станом на 01.10.2013 р. становив -46,36 млрд. грн. З початку року розмір непокритого збитку зменшився на 9,07% (4,62 млрд. грн.). У свою чергу розмір статутного капіталу станом на 01.10.2013 р. зріс на 2,51% (4,41 млрд. грн.).

Важливим трендом посткризового періоду розвитку банківської системи України є збільшення частки держави у статному капіталі банків. Станом на початок 2014 р. держава, крім традиційних ПАТ "Державний ощадний банк України" і ПАТ "Державний експортно-імпорتنний банк України", стала головним власником таких банків, як ПАТ "Укргазбанк", спрямувавши 3,2 млрд. грн. на поповнення статутного капіталу, що становить 92,99% прав державної власності, ПАТ "Родовідбанк – 2,809 млрд. грн. (99,99%), ПАТ "Акціонерний комерційний банк "Київ" – 3,563 млрд. грн. (99,94%), ПАТ "Комерційний банк "Хрещатик" – 0,2 млрд. грн. (24,79%), ПАТ "Український банк реконструкції та розвитку" – 5 млрд. грн. (99,99%) [8].

Отже, за період 2010-2013 рр. спостерігається позитивна динаміка власного капіталу банків України із 137,7 млрд. грн. у 2010 р. до 192,6 млрд. грн. у 2013 р. У більшості банків відбувалося рівномірне нарощування власного капіталу упродовж усього досліджуваного періоду в основному за рахунок збільшення статутного капіталу, у тому числі у зв'язку із зростанням державної частки. Варто зазначити, що власний капітал банківської системи України становить близько 12% від ВВП, проте "у країнах з перехідною економікою цей показник перевищує 40%, а у розвинених – 80% і більше" [9]. Саме тому подальше підвищення рівня капіталізації українських банків є важливою передумовою посилення їхньої конкурентоспроможності на світовому ринку.

Важливо проаналізувати й обсяг залучення банками фінансових коштів і передусім депозитних ресурсів. У 2010 р. відбувалося поступове відновлення довіри до банківської системи та національної

валюти, про що свідчив стабільний приріст коштів на рахунках у банках насамперед у національній валюті. Стабілізація ситуації на валютному ринку та підвищення економічної активності сприяли у 2010 р. збільшенню залишків за коштами суб'єктів господарювання, що на кінець року склали 144,1 млрд. грн, фізичних осіб – 270,7 млрд. грн. Зобов'язання збільшувались в основному за рахунок депозитів в національній валюті. У структурі зобов'язань переважали строкові кошти фізичних осіб.

У 2011 р. зобов'язання банків зросли на 94,4 млрд. грн і склали на кінець року 898,8 млрд. грн. Протягом року активніше залучались кошти в національній валюті – 280,4 млрд. грн, що на 41,1 млрд. грн більше, ніж у 2010 р., у свою чергу депозити в іноземній валюті у 2011р. склали – 211,3 млрд. грн. Строкові кошти фізичних осіб зростали швидшими темпами, ніж кошти суб'єктів господарювання. Проте значні темпи економічного зростання в Україні у 2011 р. сприяли збільшенню депозитів суб'єктів господарювання на 42,1 млрд. грн., зобов'язання фізичних осіб збільшились на 35,5 млрд. грн. [4]

У 2012 р. спостерігався висхідний тренд депозитів резидентів. У 2012 р. депозити резидентів зросли становили 566,6 млрд. грн. Протягом 2012 р. залишки депозитів у національній валюті зросли на 39,9 млрд. грн (14,2%), в іноземній валюті – на 40,8 млрд. грн (19,3%). Депозити фізичних осіб продовжували займати найбільшу питому вагу в структурі депозитів резидентів – 364,0 млрд. грн. та зростали протягом усього року, забезпечивши приріст депозитів резидентів у цілому. Загалом у 2012 р. зобов'язання зросли на 59,1 млрд. грн.

У 2013 р. збільшилися залишки на депозитних рахунках фізичних осіб у національній валюті, що свідчило про сталу довіру населення до банківської системи та гривні. Станом на кінець 2013 р. депозити суб'єктів господарювання склали – 235,0 млрд. грн., фізичних осіб – 433,7 млрд. грн. Значними темпами зростали розміри строкових зобов'язань фізичних осіб і за результатами 2013 р. збільшились на 61,7 млрд. грн та становили – 350, 8 млрд. грн. Розміри зобов'язань банків протягом року склали 1085,5 млрд. грн, тобто зросли на 127,6 млрд. грн, і це стало рекордним показником посткризового періоду.

Отже, можемо стверджувати, що у 2010-2013 рр. відбувалось відновлення довіри до банківської системи та національної грошової одиниці з боку населення та, як наслідок, зростання обсягів зобов'язань як фізичних, так і юридичних осіб, що свідчить про позитивні тенденції у розвитку економіки країни.

Одним з найважливіших показників відновлення стабільності функціонування банківської системи є досягнення додатного значення фінансових результатів діяльності банків. Структуру та тенденції зміни даного показника ми дослідити на основі даних табл. 3.

Таблиця 3

Фінансові результати діяльності банків України у 2010-2013 рр. (на кінець року), млрд. грн

Показник	Рік			
	2010	2011	2012	2013
Доходи	136,8	142,8	150,4	168,9
Витрати	149,9	150,5	145,6	167,5
Результат діяльності	-13,3	-7,7	4,9	1,4
Рентабельність активів, %	-1,45	-0,76	0,45	0,12
Рентабельність капіталу, %	-10,19	-5,27	3,03	0,81

Джерело: складено на основі [4]

З табл. 3. видно, що у 2010 р. доходи становили 136,8 млрд. грн, витрати – 149,9 млрд. грн, результат діяльності за підсумками року був негативним і склав – (-13,3) млрд. грн. Можемо стверджувати, що попри збільшення активів, зобов'язань та капіталу, у банківській системі ще відчутними були наслідки фінансово-економічної кризи, що унеможливило досягнення позитивних фінансових результатів діяльності банків.

У 2011 р. банківська система України продовжує демонструвати від'ємний фінансовий результат. Доходи банків за 2011 р. становили 142,8 млрд. грн і перевищили значення за 2010 р. на 3,6 млрд. грн. Збільшення доходів протягом 2011 р. відбулось у зв'язку з зростанням комісійних та торговельних доходів. В структурі доходів показовою є тенденція до скорочення частки відсоткових доходів. Розмір витрат порівняно із результатами 2010 р. зріс всього на 0,6 млрд. грн і за підсумками 2011 р. склав 150,5 млрд. грн. Найбільше зниження у відрахуваннях до резервів, що свідчить про поступове позбавлення кредитно-інвестиційних портфелів банків від проблемної заборгованості. Фінансовий результат діяльності за 2011 р. збільшився на 5,6 млрд. грн, хоч і залишився негативним (-7,7) млрд. грн.

За результатами 2012 р. вітчизняна банківська система продемонструвала позитивний фінансовий результат (4,9 млрд. грн.). Доходи зросли на 7,6 млрд. грн у зв'язку з зростанням комісійних та торговельних доходів, у свою чергу, витрати зменшились на 4,9 млрд. грн за рахунок скорочення персоналу, зменшення зарплат та закриття нерентабельних філій та відділень.

За 2013 р. фінансовий результат діяльності банків становив 1,4 млрд. грн, що значно нижче, ніж

за підсумками 2012 р. (зменшення відбулось на 3,5 млрд. грн).

Таким чином, у 2010-2012 рр. прослідковується висхідне зростання фінансових результатів, а починаючи з 2013 р. відбувається низхідне зростання, оскільки фінансовий результат зменшується. У подальші роки необхідно наростити обсяги доходів банківської системи з метою підвищення рентабельності банківських установ.

Варто наголосити на тому, що важливою тенденцією розвитку вітчизняної банківської системи в останні роки є зростання ролі іноземного капіталу.

Відзначимо, що у порівнянні з 2010 р. кількість банків з іноземним капіталом у 2013 р. зменшилась з 55 до 49 банків. У період 2010-2013 рр. частка іноземного капіталу в банківській системі України зменшилась з 40,6% до 34,2%. У 2013 р. продовжилась тенденція до консолідації банківського капіталу. Так, власником ПАТ "Дельта Банк" було придбано ПАТ "Сведбанк", ПАТ "Кредитпромбанк" та ПАТ "Астра Банк". Також групою UniCredit розпочато процес злиття її дочірніх структур – ПАТ "Укрсоцбанк" та ПАТ "Унікредітбанк" [7].

Статистичний аналіз основних показників діяльності банків у посткризовий період (2010 – 2013 рр.) дає підстави стверджувати про розгортання стабілізаційних процесів у вітчизняній банківській системі. Загальна кількість банків, що мають банківську ліцензію становить станом на початок 2014 р. – 180 банків та 1 банк, що має ліцензію санаційного банку (АТ "Родовід банк"). Впродовж 2011-2013 рр. кількість банківських установ була сталою і складала 176 банків. Станом на початок 2014 р. їх кількість наблизилась до величини докризового показника 2008 р. (175 банків), а 14 банківських установ перебуває у стані ліквідації, 2 банки – на стадії реорганізації (ПАТ "Унікредіт банк", ПАТ "Фідокомбанк"), в 1 банк введено тимчасову адміністрацію (ПАТ "Комерційний банк Даніель") [5].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, проведений аналіз особливостей і тенденцій (трендів) посткризового розвитку банківської системи (2010-2013 рр.) показав, що фінансові результати діяльності у 2009-2010 рр. демонстрували зростаюче зростання, у 2011-2012 рр. – спадне зростання, а за результатами 2013 р. відбувся спад, проте загальні активи, власний капітал та обсяги зобов'язань банків мали висхідну динаміку та стабільно зростали впродовж всього досліджуваного періоду, що є підтвердженням розвитку стабілізаційних процесів загалом в економіці країни та у вітчизняному банківському секторі зокрема.

На нашу думку, для забезпечення фінансової стабільності банківської системи будуть корисними такі рекомендації: посилити прозорість фінансових звітів банків; надати НБУ додаткові повноваження по контролю за системними ризиками; посилити заходи впливу щодо банків, які не виконують зобов'язання перед вкладниками (замість надання цим банкам додаткових коштів).

Розглянута в статті тема є актуальною та буде досліджуватись в наступних працях.

Література

1. Закон України від 15.02.2011 р. № 3024-VI "Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3024-17>.
2. Голодова Ж.Г. Противоречия развития кредитных операций в регионах России: влияние современного кризиса / Ж.Г. Голодова // Финансы и кредит. – 2010. – № 45. – С. 17-23.
3. Ключові тренди в поведінці споживачів банківських послуг. Чого очікувати в 2013 році? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/presentations/d_yablonovski_gfk.pdf.
4. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798;
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.bank.gov.ua>.
6. Постанова Правління НБУ №172 "Про затвердження Порядку відшкодування банками України безнадійної заборгованості за рахунок резерву" від 01.06.2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0722-11>.
7. Єпіфанов А.О. Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу [Текст] : звіт про виконання науково-дослідної роботи / А.О. Єпіфанов, С.В. Башлай, Т.Г. Савченко // ДВНЗ «УАБС НБУ». Державний реєстраційний № 0107U0123112. – Суми, 2012. – 190 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/9732>.
8. Рюрік. Національне рейтингове агентство // Аналітичний огляд банківської системи України за I півріччя 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_I_kv_2013_review.pdf.
9. Пирожок О.С. Капіталізація банківської системи України: сьогодення та перспективи / О.С. Пирожок, Н.С. Пиріжок. – Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція "Стратегія і тактика вітчизняної науки в побудові інформаційного суспільства" від 17-18 жовтня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stelmaschuk.info/archive-internet-conference/65-conferencia-17-10-2013.html>.

References

1. "About making alteration in some laws of Ukraine in relation to adjusting of activity of banks" (2011), Payment balance and external debt of Ukraine, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3024-17>.

2. Golodova, Zh.G. (2010), "Development of credit operations in the regions of Russia", *Finansy i credit*, no 45, pp. 17-23.
3. "Key trends are in the conduct of users of bank services. What to expect in 2013 years?", (2012), available at: http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/presentations/d._yablonovski_gfk.pdf.
4. "Basic performance of banks of Ukraine indicators", (2013), available at: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/>
5. National bank of Ukraine (2013), "Payment balance and external debt of Ukraine", available at: <http://bank.gov.ua>
6. About claim of Order of compensation of Ukraine of hopeless debt jars due to reserve, (2011), Decision of the NBU, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0722-11>.
7. Epifanov, A.O., Bashlai, S.V., Savchenko, T.H. (2012), "Development of mechanism of functioning of the banking system of Ukraine is under act of foreign capital", available at: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/9732>.
8. Riurik. National rating agency (2013), available at: <http://rurik.com.ua/documents/research/>
9. Pyrozok, O.S. and Pyrizhok, N.S. (2013), "Capitalization of the banking system of Ukraine", available at: <http://www.stelmaschuk.info/archive-internet-conference/65-conferencia-17-10-2013.htmlA>

УДК 336.225.6:502.17

Костюк У.З.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу

ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Kostiuk U.Z.,
cand.sc.(econ.), assistant professor of department
of accounting and auditing,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

FINANCING OF ENVIRONMENTAL PROTECTION ACTIVITY IN UKRAINE: CURRENT SITUATION AND WAYS OF IMPROVEMENT

Постановка проблеми. Нині майже у всіх розвинених країнах світу охорона навколишнього природного середовища та раціональне використання природних ресурсів стали пріоритетами стратегії державотворення. Для розроблення та прийняття державних цільових, місцевих програм з метою проведення заходів щодо охорони довкілля, забезпечення екологічнобезпечного розвитку суспільства, раціонального використання та відтворення природних ресурсів необхідне ефективне фінансування цієї діяльності. На сьогодні фінансування природоохоронної діяльності та заходів в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок бюджетів всіх рівнів, власних коштів підприємств, коштів системи екологічних фондів, добровільних внесків і в рамках міжнародного співробітництва, що цілком відповідає сучасним вимогам [1]. Проте співвідношення цих напрямків і особливо їх кількісне наповнення не відповідають вимогам екологічно зорієнтованого соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні десятиліття ознаменовані активізацією української наукової думки. З'явилися фундаментальні наукові дослідження, в яких екологічні та економіко-екологічні проблеми стали об'єктом уваги багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних учених.

Зокрема, розробці цих питань присвятили свої праці: Бабміндра Д.І., Балацький О.Ф., Бистряков І.К., Веклич О.О., Галушкіна Т.П., Герасимчук З.В., Данилишин Б.М., Гофман К.Г., Коваль Я.В., Лицур І.М., Мельник Л.Г., Міщенко В.С., Трегобчук В.М., Туниця Ю.Ю., Хвесик М.А., Хлобистов Є.В., Шевчук В.Я., Шостак Л.Б. та ін., з них вивченню саме фінансового забезпечення охорони довкілля на державному рівні - Веклич О.О., Мельник Л.Г., Кашенко О.Л., Хвесик М.А., Горбач Л.М. та ін.

Незважаючи на велику кількість інформації, присвяченої екологічним проблемам та її наслідкам, в Україні немає дієвого механізму фінансування природоохоронних заходів.

Постановка завдання. Метою статті є удосконалення механізму фінансування природоохоронної діяльності та розроблення основних шляхів розвитку та розширення системи екологічного оподаткування в Україні.